

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสัทรรณลักษณ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในภาษาไทยเหนือ โดยให้ค่าแสดงภาพลักษณ์เป็นข้อมูลในการศึกษานั้นได้แบ่งการศึกษาดอกเป็น 3 ส่วน คือ

- ก. ศึกษาลักษณะและประเภทของค่าแสดงภาพลักษณ์
- ข. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในค่าแสดงภาพลักษณ์
- ค. ศึกษาความเป็นสากลของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในค่าแสดงภาพลักษณ์ของภาษาไทยเหนือ

ซึ่งในแต่ละส่วนอาจสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของค่าแสดงภาพลักษณ์นั้นผลจากการศึกษาพบว่าค่าแสดงภาพลักษณ์มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์คล้ายกับคำกริยาวิเศษณ์คือมีตำแหน่งหลังกริยาและทำหน้าที่ขยายกริยา ค่าแสดงภาพลักษณ์ค่าหนึ่ง ๆ มักปรากฏร่วมกับคำกริยาค่าใดค่าหนึ่งเท่านั้น แต่ก็อาจปรากฏร่วมกับคำกริยาหลายค่าได้ ถ้าเจ้าของภาษาเห็นว่า กริยาอาการหรือลักษณะที่เขารับรู้ยู่่นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ประการสุดท้ายคือ ค่าแสดงภาพลักษณ์จะปรากฏร่วมกับคำช่วยเน้น 2 คำคือ หອງ "เหลือเกิน" และ 7๖ก "เล็กน้อย" ซึ่งคำช่วยเน้น 2 คำนี้ไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์ทั่วไป

ลักษณะและโครงสร้างทางเสียงของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มี 2 พยางค์ และพยางค์ทั้งสองมีการซ้ำเสียงกัน ลักษณะการซ้ำแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ การซ้ำแบบที่โครงสร้างของทั้ง 2 พยางค์เหมือนกันทุกประการ เช่น lum-lum "(หวาน) เจี๊ยบ" และการซ้ำแบบที่โครงสร้างของแต่ละพยางค์แตกต่างกันเฉพาะเสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น เช่น cāam-kāam "(ชม) ปี่" เป็นต้น ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีจำนวนพยางค์น้อยกว่าหรือมากกว่า 2 พยางค์จะเป็นคำประเภทที่เลียนเสียงธรรมชาติ และคำประเภทนี้จะมีการซ้ำเสียงระหว่างพยางค์ต่าง ๆ ในแบบแรก เช่น pàŋ - pàŋ - pàŋ "โง่ โง่ โง่" เป็นต้น

ในการจำแนกประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์นั้นได้อาศัยเกณฑ์ที่ว่า คำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำที่แสดงภาพหรือเหตุการณ์ จากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประการ ดังนั้นจึงแบ่งคำแสดงภาพลักษณ์ออกได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ และแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้อีกดังนี้ ประเภทที่รับรู้ด้วยหูได้แก่ คำเลียนเสียงธรรมชาติเช่น ha-ha "ฮา ฮา" ประเภทที่รับรู้ด้วยตาได้แก่ คำแสดงท่าทางเช่น that-that "(เดิน) ปัด ๆ" คำแสดงแสงสีเช่น cǎaŋ-hǎaŋ "(แดง) แจ้" คำแสดงรูปร่างลักษณะเช่น tuk-juk "(ขุ่น) สภาพเส้นผมขุ่น" ประเภทที่รับรู้ด้วยจมูกได้แก่ คำแสดงกลิ่นเช่น cǎŋ-cǎŋ "(เหม็น) หึ่ง" ประเภทที่รับรู้ด้วยลิ้นได้แก่ คำแสดงรสชาติ เช่น lum-lum "(หวาน) เจี๊ยบ" และประเภทที่รับรู้ด้วยการสัมผัสได้แก่ คำแสดงสภาพเช่น tǎk-tǎk "(หนัก) ตึก" คำแสดงความรู้สึก เช่น ʔaat-ʔaat "(รู้สึก) ลัดอั้น" เป็นต้น

ส่วนที่สองเป็นการศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อแรกที่ว่าส่วนประกอบทางเสียงของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือล้วนแสดงสีทอรรถลักษณะได้

จากการวิเคราะห์การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย
ของคำแสดงภาพลักษณ์พบว่า ในคำหนึ่ง ๆ ส่วนประกอบทางเสียงทุกส่วนได้แก่
พยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้าย วรรณยุกต์ และการซ้ำพยางค์ จะแสดง
ความหมายร่วมกัน แต่ว่าแต่ละส่วนจะแสดงความหมายในแง่มุมต่างกัน
ตัวอย่างเช่น (paɯ) jɔŋ-jɔŋ "(เดิน) โย่ง โย่ง" พยัญชนะต้น j
แสดงท่าทางการเดินขึ้น ๆ ลง ๆ สระ o แสดงระดับว่า ขึ้น ๆ ลง ๆ ก่อน
ข้างแรง พยัญชนะท้าย ŋ แสดงลักษณะว่าไม่มีการสะดุดระหว่างการเคลื่อนไหว
วรรณยุกต์ต่ำ ทำหน้าที่เพิ่มระดับความแรงของการเคลื่อนไหวดังกล่าว และ
การซ้ำพยางค์แสดงว่าการเคลื่อนไหวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง เป็นต้น

พยัญชนะต้นพยางค์ที่เป็นพยัญชนะต่างประเภทกันก็จะแสดงความสัมพันธ์
กับความหมายได้แตกต่างกันดังนี้

พยัญชนะกัก : แสดงเสียงระเบิดและเสียงที่เกิดจากการกระทบของ
แข็ง

แสดงการเคลื่อนไหวแบบกระตุกและรุนแรง

แสดงรสชาติที่แรง

แสดงกลิ่นที่แรง

แสดงความรู้สึกที่รุนแรงเช่น เจ็บ เย็น ปวด

แสดงสภาพหนัก แน่น แข็ง

แสดงสีแสงที่สดใสและไม่สดใส

พยัญชนะเสียดแทรก : แสดงเสียงเสียดแทรก

แสดงสภาพหยาบขรุขระ

แสดงลักษณะของสิ่งที่เป็นซี่ๆ ขึ้นมา

แสดงสีแสงที่สดใสและไม่สดใส

พยัญชนะนาสิก : แสดงเสียงชั้นจมูก

แสดงความรู้สึกที่ไม่รุนแรงเช่น อุ่น

แสดงสีแสงที่สดใสและไม่สดใส

พยัญชนะกึ่งสระฐานริมฝีปาก : แสดงเสียงที่มีฐานเกิดที่ริมฝีปาก

หรือเสียงลม

แสดงลักษณะของสิ่งที่กว้าง

แสดงความรู้สึกปั่นป่วน

พยัญชนะกึ่งสระฐานเพดานแข็ง : แสดงการเคลื่อนไหวขึ้น ๆ ลง ๆ

แสดงลักษณะของสิ่งที่เป็เส้นสาย

แสดงสภาพอ่อนนิ่ม เบา

แสดงความรู้สึกที่ไม่รุนแรง

พยัญชนะข้างลิ้น : แสดงการเคลื่อนไหวที่สั้นไหล

แสดงสภาพของสิ่งที่สั้นเรียบ

แสดงรสชาติที่ไม่แรง

สระทำหน้าทีแสดงระดับขนาดและรูปร่างแตกต่างกันดังนี้

ระดับ : สระ i e ๓ ๖ แสดงระดับน้อย

สระ ๓ อ a u o แสดงระดับมาก

ขนาด : สระ i ๓ u ๖ แสดงขนาดเล็ก

สระ e ๓ อ a o แสดงขนาดใหญ่

รูปปร่าง : สระ i e ๓	แสดงรูปปร่างแบน
สระ u o ๖	แสดงรูปปร่างกลม
สระ ๓ อ a	ไม่จำกัดรูปปร่าง

สำหรับเสียงวรรณยุกต์ ทำหน้าที่เพิ่มหรือลดระดับดังนี้

เพิ่มระดับ : วรรณยุกต์ต่ำ
 วรรณยุกต์สูงตก
 วรรณยุกต์สูงตกกักเส้นเสียง

ลดระดับ : วรรณยุกต์สูง
 วรรณยุกต์เลื่อนขึ้น

สำหรับพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะต่างประเภทกันก็ทำหน้าที่ต่างกันดังนี้

พยัญชนะกัก : แสดงการเคลื่อนไหวที่สะดุดหรือหยุดลงอย่าง
 รวดเร็วและแรง
 แสดงเสียงที่หายไปอย่างรวดเร็ว
 แสดงรสที่แรง
 แสดงสภาพสิ่งของที่หนักแน่นแข็ง

พยัญชนะนาสิก : แสดงการเคลื่อนไหวที่ไม่สะดุด
 แสดงเสียงที่กังวานหรือดำเนินอยู่ระยะหนึ่ง
 แสดงรสไม่แรง
 แสดงสภาพสิ่งของที่ตึง
 แสดงกลิ่นที่ดำเนินอยู่ระยะหนึ่ง

พยัญชนะกึ่งสระ : แสดงการเคลื่อนไหวที่ไม่สะดุด
แสดงเสียงที่ดำเนินอยู่ระยะหนึ่งไม่กังวาน
แสดงรสไม่แรง

สำหรับการซ้ำพยางค์ได้แสดงความหมายใน 3 ลักษณะคือ การซ้ำเพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นติดต่อกันหลายครั้ง เช่น (līt) thâat-thâat "(เดิน) บัด บัด" การซ้ำเพื่อแสดงการเน้นเช่น (món) hun-hun "(กลม) ดิก" แสดงการซ้ำเพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายลักษณะหรือสิ่งที่กล่าวถึงมีหลายอันหลายลักษณะโดยซ้ำให้เป็น 4 พยางค์ และต้องเปลี่ยนเสียงสระในพยางค์ที่ 3 และ 4 ด้วยเช่น (līt) thâat-thâat-thīt-thīt "(เดิน) บัด บัด หลายท่าทาง" หรือ (món) hun-hun-hon-hon "(กลม) ดิก หลายอัน หลายขนาด" เป็นต้น

ส่วนที่สามเป็นการศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า สัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือมีลักษณะเป็นสากล

จากการที่ได้พบความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานั้น ได้นำไปสู่การวิเคราะห์หาเหตุผลหรือเหตุจูงใจที่ทำให้เจ้าของภาษาใช้เสียงใด ๆ แสดงความหมายเช่นนั้นได้ จากการวิเคราะห์พบว่าเจ้าของภาษาอาศัยทั้งลักษณะทางกลศาสตร์คือ ความถี่สูงต่ำ ลักษณะคลื่นเสียง (wave form) และลักษณะทางสรีรศาสตร์คือ ขนาดของช่องทางเดินของเสียง และลักษณะของการเปล่งเสียง ของเสียงต่าง ๆ มาเป็นตัวถ่ายทอดหรือเชื่อมโยงเข้ากับความหมาย ตัวอย่างเช่น สระ i แสดงขนาดเล็กหรือระดับน้อย และ a แสดงขนาดใหญ่หรือระดับมาก ได้เพราะเจ้าของภาษาได้เชื่อมโยงขนาดของช่องปากขณะเปล่งเสียง โดย i ช่องปากมีขนาดเล็ก และ a ช่องปากมีขนาดใหญ่เข้ากับความหมายดังกล่าวนั้น เป็นต้น

ลักษณะการเชื่อมโยงลักษณะของเสียงเข้ากับความหมายต่าง ๆ นั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผลและเหมาะสม จึงทำให้น่าเชื่อว่าลักษณะการเชื่อมโยงเช่นนั้นน่าจะพบได้อีกในหลาย ๆ ภาษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทถิ่นทั้ง 4 ถิ่น ภาษาลัว ภาษาม้ง ภาษาญ้อ ภาษาญ้อ ภาษาญ้อ และอื่นๆ มาพิสูจน์พบว่า สัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือมีลักษณะที่เป็นสากล เป็นบางส่วน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

ก. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในค่าแสดงภาพลักษณ์ของภาษาอื่น ๆ อีกโดยใช้แบบ (model) ของการศึกษาที่เสนอไว้ในวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อการเปรียบเทียบว่ามีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายที่แตกต่างหรือคล้ายคลึงกับที่เสนอไว้หรือไม่ อย่างไร

ข. ผู้ทำการวิจัยควรเป็นเจ้าของภาษา หรือเรียนรู้ภาษานั้นได้ เกือบเท่ากับเป็นเจ้าของภาษา เพราะในการวิเคราะห์ความหมายของค่าแสดงภาพลักษณ์นั้น ถ้ามิใช่เจ้าของภาษาแล้วจะกระทำได้ยากและอาจไม่ถูกต้องได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย